

ZESPOŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 1 W ŚWIECIU

PROGRAM WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNY

„Wychowanie pełni rolę nadrzędną nadającą sens działaniom profilaktycznym. Poprzez swoje działanie zapobiegawcze i korekcyjne, działania profilaktyczne tworzą warunki do sprawnej realizacji procesu wychowawczego”.

ROK SZKOLNY 2022/2023

Podstawa prawna

Podstawa prawna, na której został spisany program wychowawczo- profilaktyczny przedstawia się następująco:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.);
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526);
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2019 r. poz. 2215 ze zm.);
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 ze zm.);
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.);
- Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.);
- Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz. U. z 2019r. poz. 852 ze zm.);
- Ustawa z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1446 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 1449);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe – art. 60 ust. 3 pkt 1 (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późniejszymi zmianami) - dotyczy podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023;
- Statut Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Świeciu .

I. Założenia teoretyczne

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny realizowany w Zespole Szkół Specjalnych nr 1 w Świeciu opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez radę pedagogiczną, radę rodziców i samorząd uczniowski, wynikających z przyjętej w szkole koncepcji pracy. Treści Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są spójne ze statutem szkoły, w tym z warunkami i sposobem oceniania wewnątrzszkolnego.

Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i priorytety edukacyjne państwa. Rolą szkoły, oprócz jej funkcji dydaktycznej, jest dbałość o wszechstronny rozwój każdego z uczniów oraz wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny.

Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie uczniów w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej. Proces wychowania jest wzmacniany i uzupełniany poprzez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny jest spójny z zatwierdzonym szkolnym zestawem programów nauczania i uwzględnia wymagania opisane w podstawie programowej.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny określa sposób dążenia do osiągnięcia celów kształcenia oraz realizacji zadań wychowawczych określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Uwzględnia także kierunki i formy oddziaływań wychowawczych, których uzupełnieniem są działania profilaktyczne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny został opracowany na podstawie diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych oraz innych problemów występujących w środowisku szkolnym, z uwzględnieniem:

- wyników oceny realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego;
- diagnozie potrzeb i problemów występujących w społeczności szkolnej;
- wyników nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora;
- wniosków i analiz (np. wnioski z pracy zespołów klasowych, zespołu wychowawczego),
- innych dokumentów i spostrzeżeń ważnych dla szkoły (np. uwagi, spostrzeżenia, wnioski nauczycieli, uczniów, rodziców);

- kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023:
  1. Wychowanie zmierzające do osiągnięcia ludzkiej dojrzałości, poprzez kształtowanie postaw ukierunkowanych naprawdę, dobro i piękno, uzdalniających do odpowiedzialnych decyzji.
  2. Wspomaganie wychowawczej roli rodziny przez właściwą organizację i realizację zajęć edukacyjnych *wychowanie do życia w rodzinie*. Ochrona i wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.
  3. Działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu i założeń edukacji klasycznej oraz sięgania do dziedzictwa cywilizacyjnego Europy, m.in. przez umożliwienie uczenia się języka łacińskiego już od szkoły podstawowej.
  4. Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej.
  5. Wspomaganie kształcenia w szkołach ponadpodstawowych w związku z nową formułą egzaminu maturalnego od roku 2023.
  6. Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami- wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030.
  7. Rozwijanie umiejętności metodycznych nauczycieli w zakresie prawidłowego i skutecznego wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w procesach edukacyjnych. Wsparcie edukacji informatycznej i medialnej, w szczególności kształtowanie krytycznego podejścia do treści publikowanych w Internecie i mediach społecznościowych.
  8. Wsparcie nauczycieli i innych członków społeczności szkolnych w rozwijaniu umiejętności podstawowych i przekrojowych uczniów, w szczególności z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych zakupionych w ramach programu „Laboratoria przyszłości”.
  9. Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości wsparcia udzielanego dzieciom i uczniom w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych.

Podstawowym celem niniejszego Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym i ryzykownym. Ważnym elementem realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest kultywowanie tradycji i ceremoniału szkoły.

II. Struktura oddziaływań wychowawczych

1. Dyrektor szkoły:

- stwarza warunki dla realizacji procesu wychowawczego w szkole,
- sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne, dba o prawidłowy poziom pracy wychowawczej i opiekuńczej szkoły,
- inspiruje nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów,
- stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły,
- współpracuje z zespołem wychowawców, pedagogiem, psychologiem szkolnym oraz Samorządem Uczniowskim, wspomaga nauczycieli w realizacji zadań,
- czuwa nad realizowaniem przez uczniów obowiązku szkolnego,
- nadzoruje zgodność działania szkoły ze statutem, w tym dba o przestrzeganie zasad oceniania, praw uczniów, kompetencji organów szkoły,
- motywuje nauczycieli i specjalistów do opracowania modelu wsparcia i pomocy uczniom przeżywającym trudności psychiczne,
- stwarza warunki do poszukiwania optymalnych rozwiązań w zakresie budowania systemu działań wspierających kondycję psychiczną uczniów,
- inspiruje wszystkie grupy społeczności szkolnej do budowania dobrych wzajemnych relacji w środowisku szkolnym, jako czynnika zwiększającego skuteczność i efektywność udzielanego wsparcia,
- dostosowuje ofertę zajęć pozalekcyjnych do oczekiwań uczniów w celu stworzenia warunków do realizacji pasji, udziału z zajęciach sportowych, kontaktu z przyrodą a także kontaktu bezpośredniego uczniów ze sobą, z zachowaniem zasad sanitarnych,
- koordynuje współpracę nauczycieli i wychowawców z pedagogiem, psychologiem szkolnym oraz pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznych w celu szybkiego i skutecznego reagowania na zaobserwowane problemy uczniów,
- nadzoruje wykonywanie zadań przez specjalistów szkoły – pedagoga, psychologa i innych specjalistów, którzy aktywnie włączają się do bezpośredniej pracy profilaktycznej i bezpośredniego wsparcia uczniów i rodziców, służą doradztwem

dla nauczycieli, wspierając ich w identyfikowaniu problemów uczniów i prowadzeniu z uczniami zajęć wspierających, integracyjnych, profilaktycznych,

- nadzoruje realizację Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego.

2. Rada pedagogiczna:

- uczestniczy w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły i potrzeb w zakresie działań profilaktycznych, w tym w zakresie działań wspierających kondycję psychiczną uczniów po okresie długotrwałej nauki zdalnej i izolacji od bezpośrednich kontaktów z rówieśnikami,
- dokonuje wyboru programów profilaktycznych wspierających uczniów psychicznie i uczących umiejętności radzenia sobie z trudnościami oraz adaptacji do zmieniających się warunków nauki,
- opracowuje projekt programu wychowawczo-profilaktycznego i uchwała go w porozumieniu z Radą rodziców ,
- zatwierdza nowe dokumenty i procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością oraz depresją,
- uczestniczy w realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego,
- uczestniczy w ocenie stopnia realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego.

3. Nauczyciele:

- współpracują z wychowawcami klas, innymi nauczycielami, pedagogiem, psychologiem, innymi specjalistami w zakresie realizacji zadań wychowawczych i profilaktycznych, uczestniczą w realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego,
- reagują na obecność w szkole osób obcych, które swoim zachowaniem stwarzają zagrożenie dla ucznia,
- reagują na przejawy depresji, agresji, niedostosowania społecznego i uzależnień uczniów,
- przestrzegają obowiązujących w szkole procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością,
- udzielają uczniom pomocy w radzeniu sobie z niepowodzeniami szkolnymi, obniżonym nastrojem i stanem psychicznym,
- zapewniają atmosferę współpracy, zaufania, otwartości, wzajemnego wspomagania, kształcą i wychowują dzieci w duchu patriotyzmu, demokracji i miłości do ojczyzny (ojczyznę w rozumieniu programu jest każdy kraj, który dany uczeń za swoją ojczyznę uważa).
- rozmawiają z uczniami i rodzicami o zachowaniu i frekwencji oraz postępach w nauce na swoich zajęciach, a także na godzinie dostępności.
- wspierają zainteresowania, pasje i rozwój osobowy ucznia.

4. Wychowawcy klas:

- diagnozują sytuację wychowawczą w klasie, zapewniają atmosferę współpracy, zaufania, otwartości, wzajemnego wspomagania,
- rozpoznają potrzeby uczniów w zakresie ochrony zdrowia psychicznego,
- rozpoznają indywidualne potrzeby rozwojowe uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych,
- na podstawie dokonanego rozpoznania oraz celów i zadań określonych w Szkolnym Programie Wychowawczo-Profilaktycznym opracowują plan pracy wychowawczej dla klasy na dany rok szkolny, uwzględniając specyfikę funkcjonowania zespołu klasowego i potrzeby uczniów,
- przygotowują sprawozdanie z realizacji planu pracy wychowawczej i wnioski do dalszej pracy,
- zapoznają uczniów swoich klas i ich rodziców z prawem wewnątrzszkolnym i obowiązującymi zwyczajami, tradycjami szkoły,
- są członkami Zespołu Wychowawczego i wykonują zadania zlecone przez przewodniczącego zespołu,
- oceniają zachowanie uczniów swojej klasy, zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami,
- współpracują z innymi nauczycielami uczącymi w klasie, rodzicami uczniów, pedagogiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z uczniami o specjalnych potrzebach,
- wspierają uczniów potrzebujących pomocy, znajdujących się w trudnej sytuacji,
- rozpoznają oczekiwania swoich uczniów i ich rodziców,
- dbają o dobre relacje uczniów w klasie, utrzymywanie kontaktów rówieśniczych, rozwijanie wzajemnej pomocy i współpracy grupowej,
- podejmują działania profilaktyczne w celu przeciwdziałania niewłaściwym zachowaniom podopiecznych,
- współpracują z sądem, policją, innymi osobami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży,
- podejmują działania w zakresie poszerzania własnych kompetencji wychowawczych.

5. Zespół wychowawczy:

- opracowuje projekty procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością, zasad współpracy z instytucjami i osobami działającymi na rzecz uczniów, propozycje modyfikacji zasady usprawiedliwiania nieobecności, karania, nagradzania, wystawiania ocen zachowania i innych,
- analizuje i rozwiązuje bieżące problemy wychowawcze, promuje metodę pozytywnego dyscyplinowania uczniów,

- przygotowuje analizy i sprawozdania w zakresie działalności wychowawczej i profilaktycznej szkoły,
- uczestniczy w poszukiwaniu nowych rozwiązań na rzecz budowania szkolnego systemu ochrony zdrowia psychicznego uczniów,
- inne, wynikające ze specyfiki potrzeb szkoły.

6. Pedagog szkolny/psycholog:

- diagnozuje środowisko wychowawcze, w tym stan kondycji psychicznej uczniów,
- uczestniczy w poszukiwaniu nowych rozwiązań na rzecz budowania szkolnego systemu ochrony zdrowia psychicznego uczniów,
- zapewnia uczniom pomoc psychologiczną w odpowiednich formach,
- współpracuje z rodzicami uczniów potrzebującymi szczególnej troski wychowawczej lub stałej opieki, wsparcia psychologicznego,
- zabiega o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów,
- współpracuje z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych, udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej rodzicom uczniów,
- współpracuje z placówkami wspierającymi proces dydaktyczno-wychowawczy szkoły i poszerzającymi zakres działań o charakterze profilaktycznym, w tym z poradnią psychologiczno-pedagogiczną,
- wspiera nauczycieli, wychowawców, inne osoby pracujące z uczniami w identyfikacji problemów uczniów, w tym wczesnych objawów depresji, a także w udzielaniu im wsparcia,
- rozwija współpracę z nauczycielami, wychowawcami, a także pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznych w celu szybkiego i skutecznego reagowania na zaobserwowane problemy uczniów,
- aktywnie włącza się do bezpośredniej pracy profilaktycznej i bezpośredniego wsparcia uczniów i rodziców, służy doradztwem dla nauczycieli, wspiera ich w identyfikowaniu problemów uczniów i prowadzeniu z uczniami zajęć wspierających, integracyjnych, profilaktycznych,
- promuje budowanie dobrych, wzajemnych relacji pomiędzy wszystkimi grupami społeczności szkolnej, jako czynnika zwiększającego skuteczność i efektywność udzielanego wsparcia.

Rodzice:

- współtworzą Program Wychowawczo-Profilaktyczny,
- uczestniczą w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły,
- uczestniczą w poszukiwaniu nowych rozwiązań na rzecz budowania szkolnego systemu ochrony zdrowia psychicznego uczniów,
- uczestniczą w zebraniach z rodzicami organizowanych przez szkołę,
- zasięgają informacji na temat swoich dzieci w szkole,
- współpracują z wychowawcą klasy i innymi nauczycielami uczącymi w klasie,

- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez uczniów,
- Rada Rodziców – uchwała w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny.

7. Samorząd uczniowski:

- jest inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego uczniów szkoły, działalności oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem,
- uczestniczy w diagnozowaniu sytuacji wychowawczej szkoły,
- uczestniczy w poszukiwaniu nowych rozwiązań na rzecz budowania szkolnego systemu ochrony zdrowia psychicznego uczniów,
- współpracuje z Zespołem Wychowawczym i Radą Pedagogiczną,
- prowadzi akcje pomocy dla potrzebujących kolegów,
- reprezentuje postawy i potrzeby środowiska uczniowskiego,
- propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji,
- dba o dobre imię i honor szkoły oraz wzbogaca jej tradycję,
- może podejmować działania z zakresu wolontariatu.

III. Diagnoza potrzeb – określenie czynników chroniących i czynników ryzyka

Dokonując analizy środowiska szkolnego uwzględniono:

1. Wyniki ankiet przeprowadzonych wśród: uczniów nauczycieli, pracowników szkoły i rodziców.
2. Przeprowadzone rozmowy z uczniami, nauczycielami, pracownikami szkoły i rodzicami.
3. Przeprowadzone obserwacje oraz diagnozy pracy pedagogów i psychologa szkolnego.
4. Analizę i ocenę realizacji zadań z Programu Wychowawczo-Profilaktycznego za ubiegły rok szkolny.
5. Analiza dokumentacji szkolnej, wymiana spostrzeżeń w zespołach klasowych i zespole wychowawczym.
6. Uzyskane oceny z zachowania, wyniki w nauce oraz frekwencję uczniów.
7. Realizowane w szkole formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
8. Potrzeby uczniów ukraińskich, poprzez działania, które:
  - wzmocnią pozytywny klimat szkoły oraz poczucie bezpieczeństwa uczniów,
  - ułatwią adaptację uczniów do nowych warunków,
  - będą sprzyjać integracji i właściwym relacjom rówieśniczym,
  - zwiększą kompetencje uczniów w zakresie radzenia sobie z sytuacją kryzysową i stresem,

- będą sprzyjać integracji kulturowej uczniów ukraińskich i polskich,
- będą służyć kształtowaniu postawy szacunku wobec innej narodowości.

Analiza potrzeb środowiska szkolnego pozwoliła na wyłonienie zagadnień, które należy kontynuować w roku szkolnym 2022/2023, bądź ukazała nowe, które należy wprowadzić do planu wychowawczego klasy i programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły. Dotychczasowe oddziaływania wychowawcze przynoszą oczekiwane efekty, co jest wskazaniem do dalszego utrwalania wypracowanych postaw i zachowań naszych uczniów. Systematyczna realizacja programów wychowawczych klas odnosi pozytywne skutki. Również bogata oferta zajęć specjalistycznych z zakresu terapii i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rozwijające różnorodne umiejętności i kształtujące pożądane postawy wpływają na pozytywne efekty wychowawcze naszych uczniów.

Do Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Świeciu uczęszczają uczniowie z wszystkimi stopniami niepełnosprawności intelektualnej. Wynikają z tego różnego rodzaju trudności:

- Większość uczniów ma bardzo ograniczone kontakty społeczne, poza szkołą nie mają możliwości nawiązywania kontaktów, podejmowania decyzji, trenowania umiejętności społecznych. Wielu z nich wymaga pomocy w wykonywaniu wszystkich codziennych czynności, co negatywnie wpływa na kształtowanie obrazu samego siebie.
- Uczniowie, którzy nie posługują się mową werbalną pozbawieni są możliwości wyrażania własnych myśli i odczuć, co prowadzi do odczuwania frustracji.
- Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudności z rozumieniem sytuacji społecznych oraz z realizacją programu nauczania.
- Uczniowie z nadpobudliwością, zaburzeniami zachowania i zaburzeniami ze spektrum autyzmu przejawiają szczególne trudności w rozumieniu i przestrzeganiu norm życia społecznego.
- Uczniowie z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym sprawiają poważne problemy wychowawcze.

Rodziny naszych uczniów stają przed ogromnym problemem wychowania dziecka niepełnosprawnego, z czym nie zawsze potrafią sobie poradzić. W połączeniu z problemami życiowymi, takimi jak: bezrobocie, ubóstwo, problemy alkoholowe, przemoc, dezorganizacja rodziny oraz brak wystarczającego wsparcia medycznego, psychologicznego, edukacyjnego i rehabilitacyjnego powstają dodatkowe czynniki ryzyka mogące prowadzić do wykluczenia społecznego.

Z obserwacji pedagogów, psychologa i nauczycieli wynika, że niektórzy uczniowie należą do grup niskiego, średniego ryzyka i wysokiego ryzyka (wymagają profilaktyki pierwszorzędowej, drugorzędowej i trzeciorzędowej). Dlatego też program wychowawczo - profilaktyczny został opracowany po to, aby zredukować czynniki ryzyka przy jednoczesnym wzmacnianiu czynników chroniących.

- Wyodrębniono następujące czynniki ryzyka występujące wśród uczniów:
  - niższy status społeczno - ekonomiczny;
  - konflikty w rodzinie, w szczególności nasilone z powodu pozostania wszystkich członków rodziny w domu,
  - ograniczone możliwości korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przypadku zdalnego nauczania,
  - pochodzenie z rodzin rozbitych, w sytuacji konfliktów okołorozwodowych,
  - eksperymentowanie ze środkami psychoaktywnymi (alkohol);
  - przemoc werbalna, fizyczna i cyberprzemoc;
  - niekonsekwentne i nieskuteczne metody wychowawcze;
  - nieprawidłowe postawy rodzicielskie (zwłaszcza odrzucenie emocjonalne lub nadopiekuńczość);
  - konfliktowe stosunki z rodzeństwem;
  - niedostateczne zainteresowanie rodziców rozwijaniem kompetencji wychowawczych,
  - brak wystarczającej kontroli rodzicielskiej nad treściami przeglądany przez dzieci w Internecie oraz czasem spędzonym na korzystaniu z urządzeń technicznych i komunikacyjnych.
  - brak kontroli rodziców dotyczącej spędzania czasu wolnego przez dziecko.

- Problemy emocjonalne uczniów:
  - brak dostatecznej umiejętności uczniów radzenia sobie w trudnej sytuacji (np. konflikty rówieśnicze);
  - niewystarczające umiejętności uczniów radzenia sobie z nieprzyjemnymi uczuciami;
  - stresujące zdarzenia życiowe;
  - zaburzone funkcjonowanie emocjonalno-społeczne w sytuacji nauki zdalnej,
  - obniżony poziom samooceny;
  - obniżony nastrój;
  - myśli samobójcze, zaburzenia autodestrukcyjne, w tym samouszkodzenia;
  - niezadowolenie ze swojego wyglądu;
  - zaburzenia i choroby psychiczne;
- Problemy związane z rozwojem fizycznym:
  - niepełnosprawność ruchowa różnego stopnia;
  - zaburzenia widzenia;
  - niedosłuch;
  - niedobór wagi i wzrostu;
  - nadwaga;
  - brak kontroli wydalania;
  - brak lub ograniczenie mowy czynnej;
  - wady wymowy;

- Problemy związane z rozwojem umysłowym
  - niepełnosprawność intelektualna różnego stopnia;
  - nieharmonijny rozwój intelektualny;
  - higiena pracy z komputerem (czas pracy);
  - zaburzenia koncentracji uwagi;
  - trudności w opanowaniu umiejętności czytania;
  - trudności w nabywaniu umiejętności matematycznych;
  - niewystarczające umiejętności społeczne;
- Problemy w kontaktach społecznych
  - brak integracji z grupą rówieśniczą;
  - zaburzone kontakty z rówieśnikami;
  - brak umiejętności pracy w zespole;
  - niezadowolenie z pozycji w grupie rówieśniczej,
  - ograniczone funkcjonowanie społeczne w sytuacji nauki zdalnej,

Wnikliwie analizując potrzeby wychowawcze i profilaktyczne naszych uczniów i wychowanków zostały opracowane podstawowe i szczegółowe cele oraz obszary dydaktyczno - wychowawcze.

IV. Cele, zadania i działania wychowawczo - profilaktyczne szkoły

Cele ogólne

Działalność wychowawcza w szkole i placówce polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganie ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- 1) **fizycznej** – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowanie zachowań prozdrowotnych,
- 2) **psychicznej** – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności, ukształtowanie postaw sprzyjających rozwijaniu własnego potencjału, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi uczniów, zdrowiu i dobrej kondycji psychicznej, poszerzanie kompetencji i świadomości znaczenia wsparcia w sytuacji kryzysowej osób z najbliższego otoczenia uczniów (rodziców, nauczycieli i wychowawców, specjalistów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rówieśników);
- 3) **społecznej** – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych

oraz dokonywania wyborów, a także doskonaleniu umiejętności wypełniania ról społecznych, kreowanie postaw prospołecznych w sytuacji kryzysowej;

- 4) **aksjologicznej** – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia, rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej w sytuacjach kryzysowych zagrażających całemu społeczeństwu.

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- 1) współdziałanie całej społeczności szkoły na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów wiedzy i umiejętności,
- 2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie i odpowiedzialność za własny rozwój należą do jednych z najważniejszych wartości w życiu, a decyzje w tym zakresie podejmowane są w poczuciu odpowiedzialności za siebie i innych,
- 3) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania spójnego systemu wartości oraz kształtowania postaw prozdrowotnych i promowania zdrowego stylu życia oraz zachowań proekologicznych,
- 4) wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną,
- 5) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami,
- 6) doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów,
- 7) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów,
- 8) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w akcjach charytatywnych, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym,
- 9) przygotowanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze narodowej i światowej,
- 10) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych
- 11) wykształcenie u uczniów, nauczycieli i rodziców postrzegania sytuacji kryzysowych jako szansy na „zmianę” mogącą przynieść trwałe wartości, np. umiejętność

zapobiegania bezradności będącej początkiem pogorszenia kondycji psychicznej człowieka i jej negatywnych skutków.

Działalność edukacyjna w szkole polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności u uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, a także suplementów diety i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach,
- 2) rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów,
- 3) doskonalenie kompetencji nauczycieli, wychowawców, rodziców w zakresie profilaktyki oraz rozpoznawania wczesnych symptomów depresji u dzieci i starszej młodzieży,
- 4) poszerzanie wiedzy uczniów, nauczycieli, rodziców na temat wpływu sytuacji kryzysowej na funkcjonowanie każdego człowieka oraz możliwości uzyskania pomocy w szkole i poza szkołą,
- 5) kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji,
- 6) kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu,
- 7) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

Działalność informacyjna w szkole polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, wpływu niskiego poziomu kondycji psychicznej na funkcjonowanie w życiu, skierowanych do uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły.

Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych i innych zagrożeń cywilizacyjnych, a także działań podejmowanych na rzecz kompensowania negatywnych skutków przedłużającej się epidemii,
- 2) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- 3) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku obniżonej kondycji psychicznej, depresji, innych problemów psychologicznych i psychiatrycznych,
- 4) informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.

Działalność profilaktyczna w szkole polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

Działalność profilaktyczna obejmuje:

- 1) wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- 2) wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na ryzyko zachowań ryzykownych,
- 3) wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia,
- 4) wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano objawy depresji lub obniżenia kondycji psychicznej, a także prowadzenie działań profilaktycznych wobec wszystkich uczniów szkoły.

Działania te obejmują w szczególności:

- 1) realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów działań profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych,
- 2) przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej,
- 3) kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych,
- 4) poszerzenie kompetencji osób oddziałujących na uczniów (nauczycieli, rodziców, wychowawców, specjalistów) w zakresie wczesnego rozpoznawania objawów depresji,
- 5) doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych,
- 6) włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 127 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych.

W roku szkolnym 2022/2023 najważniejsze działania w pracy wychowawczej są ukierunkowane na:

- wspomaganie rozwoju ucznia w sferze emocjonalnej, społecznej i twórczej,
- wzbudzanie poczucia przynależności do grupy,
- odbudowanie i umacnianie u uczniów prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej w szkole, klasie (integracja),
- rozbudzanie poczucia własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości,
- budowanie poczucia tożsamości regionalnej i narodowej,
- przeciwdziałanie przemocy, agresji i uzależnieniom,
- przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych,
- troska o szeroko pojęte bezpieczeństwo podopiecznych, nauczycieli i rodziców.

Zadania profilaktyczne programu to:

- zapoznanie z normami zachowania obowiązującymi w szkole,
- znajomość zasad ruchu drogowego – bezpieczeństwo w drodze do szkoły,
- promowanie zdrowego stylu życia,

- kształtowanie nawyków prozdrowotnych,
- rozpoznawanie sytuacji i zachowań ryzykownych, w tym korzystanie ze środków psychoaktywnych (lekarstw bez wskazań lekarskich, papierosów, alkoholu i narkotyków),
- eliminowanie z życia szkolnego agresji i przemocy rówieśniczej,
- niebezpieczeństwa związane z nadużywaniem komputera, Internetu, telefonów komórkowych i telewizji,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów, podkreślanie pozytywnych doświadczeń życiowych, pomagających młodym ludziom ukształtować pozytywną tożsamość,
- uczenie sposobów wyrażania własnych emocji i radzenia sobie ze stresem,
- uczenie dbałości o zdrowie psychiczne oraz wzmacnianie poczucia oparcia w najbliższym środowisku (rodzina, nauczyciele, specjaliści) w sytuacjach trudnych.

Tabela 1. Ogólnoszkolne zadania wychowawcze i profilaktyczne

ZADANIA WYCHOWAWCZE ZSS nr 1 w Świeciu	
Wartości wychowawcze	Cele i zadania wychowawcze szkoły
Szacunek dla siebie i innych.	Poszanowanie godności osobistej, nietykalności cielesnej i wyrabianie szacunku dla innych.
Tolerancja i kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole.	Kształtowanie pozytywnych postaw i tolerancji wobec różnych poglądów i osób innych, niepełnosprawnych, z zaburzeniami psychicznymi, słabszych – budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami.
Szacunek dla pracy własnej i innych.	Wyrabianie szacunku dla pracy własnej i innych. Troska o estetykę klas i innych pomieszczeń.
Kultura osobista.	Kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania, umiejętności współżycia w grupie społecznej i rodzinie zgodnie z obowiązującymi normami i regułami.
Poszanowanie życia i dbałość o zdrowie fizyczne i psychiczne jako najważniejsze	Kształtowanie nawyków zdrowego, aktywnego trybu życia i wypoczynku.

wartości w życiu.	Zapewnienie pomocy psychologiczno – pedagogicznej odpowiednio do potrzeb uczniów i udzielanie pomocy w stanach kryzysu psychicznego. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi. Ścisła współpraca grona pedagogicznego z rodzicami lub opiekunami uczniów i wychowanków oraz personelem medycznym w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia.
Przyczyny i skutki nałogów.	Wskazywanie ujemnych skutków nałogów (napoje energetyzujące, e-papierosy papierosy, alkohol, narkotyki), konsekwencje zdrowotne w przyszłości. Działania profilaktyczne zapobiegające nałogom.
Poszanowanie mienia własnego, cudzego i społecznego.	Uwrażliwienie na dobro własne i wspólne. Wpajanie zasad uczciwości i szacunku dla cudzej własności.
Umiejętność funkcjonowania w społeczeństwie – wspólnota szkolna oraz społeczność lokalna.	Nabywanie umiejętności współżycia w grupie społecznej, rozwiązywania konfliktów w różnych sytuacjach. Uczenie radzenia sobie z własnymi emocjami. Rozwijanie samorządności uczniowskiej. Prawa i obowiązki ucznia. Budzenie więzi wewnątrzszkolnej. Kształtowanie odpowiedzialności za słowa i czyny.
Odpowiedzialność.	Uczenie podejmowania odpowiedzialnych decyzji. Wskazywanie na konsekwencje swojego postępowania.
Budowanie postaw patriotycznych, obywatelskich i religijnych.	Wyrabianie szacunku dla ojczyzny, regionu i tradycji szkolnych. Wpajanie szacunku dla symboli narodowych.
Rodzina.	Podkreślanie wartości rodziny, pogłębianie więzi rodzinnych. Wyrabianie postaw otwartości i gotowości do poświęceń.

Patron naszej szkoły.	Wyrabianie szacunku do sylwetki patrona szkoły – św. Jana Pawła II.
Stosowanie zasad dobrego zachowania – savoir - vivre	Uczeń zna i stosuje zasady dobrego wychowania, nie używa wulgaryzmów, nie jest agresywny ani autoagresywny.
Szkodliwość działania używek	Uczeń jest świadomy szkodliwego działania papierosów, alkoholu i narkotyków.
Rozpoznawanie i radzenie sobie w sytuacjach trudnych	Uczeń potrafi rozpoznać właściwe i niewłaściwe zachowania, uczy się rozpoznawać trudne sytuacje i radzić sobie z nimi w sposób społecznie akceptowalny.
Internet - możliwe zagrożenia	Uczeń potrafi rozpoznawać zagrożenia płynące z sieci internetowej i odpowiednio reagować w przypadku takich zagrożeń.

ZADANIA PROFILAKTYCZNE ZSS nr 1 w Świeciu

Zadania	Działania
Wyposażenie uczniów w wiedzę o skutkach używania alkoholu, narkotyków, papierosów i innych substancji psychoaktywnych	<p>Edukacja w zakresie uzależnień:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostarczanie podstawowej wiedzy o szkodliwości zażywania alkoholu, nikotyny, e-papierosów, środków psychoaktywnych i psychotropowych, dopalaczy, napojów energetyzujących, lekomanii. • Omówienie przyczyn i skutków oraz procesu wchodzenia i wychodzenia z uzależnienia. <p>Kształtowanie umiejętności sprzyjających życiu w trzeźwości.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikacja interpersonalna. • Radzenie sobie ze stresem. • Asertywność. • Podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów. <p>Propozycje alternatywnych form spędzania wolnego czasu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie na terenie szkoły kółek zainteresowań. • Oglądanie filmów tematycznych.

<p>Dostarczenie informacji na temat zagrożeń związanych z użytkowaniem technologii multimedialnych i komunikacyjnych</p>	<p>Nauka bezpiecznego korzystania z technologii multimedialnych.</p> <p>Dostarczanie wiedzy na temat uzależnień związanych z technologią komunikacyjną i multimedialną (formy pomocy).</p> <p>Pomoc uczniom należących do grupy podwyższonego ryzyka.</p>
<p>Eliminowanie przejawów agresji i przemocy w szkole.</p>	<p>Wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za mienie własne i społeczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dyżury nauczycieli i uczniów podczas przerw. • Odpowiedzialność uczniów za swoją salę lekcyjną. <p>Uczenie alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów.</p> <p>Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami.</p> <p>Kontrola zachowań pozytywnych i negatywnych uczniów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie klasowych zeszytów pochwał i uwag (kryteria ocen z zachowania). <p>Podnoszenie kultury słowa, eliminowanie wulgaryzmów ze słownika ucznia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie gazetek ściennych o tematyce agresji słownej, fizycznej i psychicznej.
<p>Kształtowanie umiejętności interpersonalnych.</p>	<p>Kształtowanie właściwych postaw uczniów poprzez ukazywanie odpowiednich wzorców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integrowanie uczniów w czasie zajęć wychowawczych, uroczystości szkolnych. • Przybliżanie sylwetki Patrona Szkoły Świętego Jana Pawła II. <p>Kształtowanie poprawnej komunikacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia z wychowawcami, pedagogiem i psychologiem szkolnym. • Spotkania uczniów, pacjentów szpitala z psychoterapeutą, innymi przedstawicielami ciekawych zawodów. • Czytanie bajek terapeutycznych.

<p>Promowanie zdrowego trybu życia oraz zasad bezpieczeństwa w różnych sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych</p>	<p>Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa w szkole, domu, w drodze do i ze szkoły.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacja zasad bezpiecznej drogi do i ze szkoły, spotkania z pedagogami i psychologiem, • Przestrzeganie Regulaminu Szkolnego. • Przestrzeganie Kodeksu Bezpiecznej Szkoły. <p>Kształtowanie postaw bezpiecznego wypoczynku podczas ferii zimowych i wakacji.</p> <p>Propagowanie zdrowego trybu życia i odżywiania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów ze zdrowym stylem życia. Wdrażanie do zdrowego odżywiania. • Zorganizowanie i przeprowadzenie akcji w szkole w ramach programu „Szlanka mleka dla każdego” oraz „Owoce w szkole”. • Kształtowanie nawyku dbania o higienę całego ciała. • Udział w programie „Trzymaj formę” i innych programach rekomendowanych przez PSSE. <p>Czyste środowisko to bezpieczne i zdrowe życie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział w akcji „Sprzątanie świata”. <p>Udział w programach rekomendowanych przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny i MEN.</p>
<p>Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.</p>	<p>Kształtowanie odpowiednich umiejętności życiowych i kompetencji społecznych oparte o specyficzny program nauczania w klasie szkolnej.</p> <p>Wspieranie uczniów i rodzin z problemem choroby psychicznej i niedostosowaniem społecznym.</p>

Kolejnym etapem tworzenia programu wychowawczo - profilaktycznego było ustalenie treści dotyczących obszarów wychowania i profilaktyki uwzględniając założenia programowe przedmiotów kształcenia ogólnego, jak również godzin wychowawczych.

A. Treści dotyczące obszarów wychowania i profilaktyki zawarte w treściach programowych przedmiotów kształcenia ogólnego w wybranych typach szkół:

Tabela 2. Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasach I-III

OBSZAR	ZADANIA DLA KLAS I-III
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z podstawowymi zasadami dbałości o zdrowie własne i innych, kształtowanie umiejętności kreowania środowiska sprzyjającego zdrowemu stylowi życia; • zapoznanie z zasadami zdrowego, racjonalnego odżywiania się, higieny osobistej i aktywności fizycznej; • przygotowanie do podejmowania działań mających na celu zdrowy styl życia w aspekcie fizycznym i psychicznym; • kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie; • rozwijanie umiejętności podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; • kształtowanie umiejętności analizy zjawisk przyrodniczych, rozumowania przyczynowo - skutkowego; • uświadomienie wpływu przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin; • kształtowanie wytrwałości w działaniu i dążeniu do celu, umiejętności adekwatnego zachowania się w sytuacjach zwycięstwa i porażki.
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych; • rozwijanie umiejętności formułowania prostych wniosków na podstawie obserwacji i własnych doświadczeń; • kształtowanie umiejętności przestrzegania obowiązujących reguł; • kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, rozpoznawania ich potrzeb, zgodnej współpracy z innymi, z zachowaniem obowiązujących norm i reguł kultury osobistej; • przygotowanie do sprawiedliwego i uczciwego oceniania zachowania własnego i innych ludzi; • zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami

	<p>wynikającymi z roli ucznia oraz członka szkolnej społeczności, rodziny i kraju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie empatii, umiejętności podejmowania działań mających na celu pomoc słabszym i potrzebującym, umiejętności rozwiązywania konfliktów i sporów
<p>Kultura – wartości, normy, wzory zachowań</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności właściwego komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, dbałość o język i kulturę wypowiedzenia się; • kształtowanie umiejętności analizy prostych sytuacji wychowawczych, odróżniania dobra od zła; • kształtowanie gotowości do uczestnictwa w kulturze, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania innych kultur i tradycji, określanie swojej przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, uczestniczenie w życiu kulturalnym środowiska rodzinnego, szkolnego, lokalnego oraz wydarzeniach organizowanych przez najbliższą społeczność; • kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalanie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci; • kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi, niezależnie od religii, statusu materialnego, wieku, wyglądu, poziomu rozwoju intelektualnego i fizycznego oraz respektowanie ich praw, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji; • inspirowanie do podejmowania aktywności i inicjatyw oraz pracy zespołowej, wspomaganie działań służących kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia; • przygotowanie do radzenia sobie w sytuacjach codziennych wymagających umiejętności praktycznych, budzenie szacunku dla pracy ludzi różnych zawodów; • przygotowanie do podejmowania działań mających na celu identyfikowanie i rozwijanie własnych zainteresowań; • wstępne kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli i tradycji narodowych oraz tradycji związanych z rodziną, szkołą i społecznością lokalną;

	<ul style="list-style-type: none"> kształtowanie umiejętności wyrażania własnych emocji w różnych formach ekspresji; kształtowanie poczucia własnej wartości dziecka, podtrzymywanie ciekawości poznawczej, rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości oraz brania odpowiedzialności za swoje decyzje i działania; kształtowanie świadomości odmienności osób niepełnosprawnych, innej narodowości, wyznania, tradycji kulturowej oraz ich praw.
Bezpieczeństwo– profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	<ul style="list-style-type: none"> zapoznanie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz sytuacjach nadzwyczajnych; kształtowanie umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, kształtowanie świadomości negatywnego wpływu pracy przy komputerze na zdrowie i kontakty społeczne oraz niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów, respektowanie ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, internetu i multimediiów; przygotowanie do bezpiecznego i rozsądnego korzystania z narzędzi i urządzeń technicznych, bezpiecznego organizowania zajęć ruchowych i poruszania się po drogach; przygotowanie do bezpiecznego korzystania ze środków komunikacji, zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom problemowym; kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy.

Tabela 3. Zdrowie – edukacja zdrowotna w poszczególnych typach szkół

Szkoła/przedmiot	Wymagania (cele) szczegółowe- uczeń
Szkoła podstawowa	
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej;

	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność ochrony przyrody; • opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; • opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; • opisuje zasady zdrowego odżywiania; • przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży; • przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; • omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia; • wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; • omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; • wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; • wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; • podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; • uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu; • doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; • poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie; • wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; • odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne

	<p>i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu; • dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie); • wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; • ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; • ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.);
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; • kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w najbliższym otoczeniu;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;
Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> • uczy się dbałości o zdrowie • różnicowania pojęć: „człowiek zdrowy”, „człowiek chory”; • uczy się przestrzegania zasad higieny – mycia rąk, mycia owoców i warzyw, korzystania z czystych naczyń itd.; • uczy się dobierania produktów spożywczych do poszczególnych posiłków; • poznaje i przestrzega zasad zdrowego trybu życia; • uczy się dbałości o odpowiednią pozycję podczas pracy oraz dobre oświetlenie; rozumienie znaczenia snu oraz odpoczynku; • rozumie konieczność przeprowadzania badań profilaktycznych – wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa, ginekologa itp. • uczy się określania własnych mocnych stron i trudności;

Szkoła branżowa I stopnia	
Podstawy przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej; • zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia reakcje własnego organizmu na wysiłek fizyczny o różnej intensywności; • wyjaśnia, na czym polega prozdrowotny styl życia; • wyjaśnia związek między aktywnością fizyczną i żywieniem a zdrowiem i dobrym samopoczuciem oraz omawia sposoby utrzymania odpowiedniej masy ciała we wszystkich okresach życia; • wymienia choroby cywilizacyjne uwarunkowane niedostatkami ruchu, w szczególności choroby układu krążenia, układu ruchu i otyłość, oraz omawia sposoby zapobiegania im; • wyjaśnia, dlaczego zdrowie jest wartością dla człowieka i zasobem dla społeczeństwa oraz na czym polega dbałość o zdrowie w okresie młodości i wczesnej dorosłości; • wyjaśnia, co oznacza odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi; • omawia konstruktywne, optymistyczne sposoby wyjaśniania trudnych zdarzeń i przeformułowania myśli negatywnych na pozytywne; • wyjaśnia, na czym polega praca nad sobą dla zwiększenia wiary w siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności podejmowania decyzji; • wyjaśnia, na czym polega konstruktywne przekazywanie i odbieranie pozytywnych i negatywnych informacji zwrotnych oraz radzenie sobie z krytyką; • omawia zasady racjonalnego gospodarowania czasem; • wyjaśnia, na czym polega samobadanie i samokontrola zdrowia oraz dlaczego należy poddawać się badaniom profilaktycznym w okresie całego życia; • wyjaśnia, co to znaczy być aktywnym pacjentem i jakie są podstawowe prawa pacjenta; • omawia przyczyny i skutki stereotypów i stygmatyzacji osób chorych psychicznie i dyskryminowanych (np. żyjących z HIV/AIDS);

	<ul style="list-style-type: none"> • planuje projekt dotyczący wybranych zagadnień zdrowia oraz wskazuje na sposoby pozyskania sojuszników i współuczestników projektu w szkole, domu lub w społeczności lokalnej; • omawia, na czym polega współuczestnictwo i współpraca ludzi, organizacji i instytucji w działaniach na rzecz zdrowia; • wyjaśnia, jaki jest związek między zdrowiem i środowiskiem oraz co sam może zrobić, aby tworzyć środowisko sprzyjające zdrowiu.
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • poszukuje, wykorzystuje i tworzy informacje dotyczące niebezpieczeństw zagrażających życiu i zdrowiu. Uczeń odbiera, analizuje i ocenia informacje pochodzące z różnych źródeł, ze szczególnym uwzględnieniem prasy, mediów i Internetu. • interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między faktami, formułuje wnioski, ocenia i wyraża opinie na temat omawianych zagadnień współczesnej biologii, zagadnień ekologicznych i środowiskowych.
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić podstawowe źródło ludzkich kompleksów i podjąć próbę określenia źródła własnych kompleksów; • akceptuje siebie, swoje słabe i mocne strony; • rozumie trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, wie, gdzie szukać pomocy; • jest odpowiedzialny za własny rozwój emocjonalny; • rozumie, czym jest dojrzewanie: zna, rozumie i akceptuje kryteria dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej; • zna problemy okresu dojrzewania i sposoby radzenia sobie z nimi;
Historia i teraźniejszość	<ul style="list-style-type: none"> • rozwija świadomość o stanie zdrowia, higienie, wiedzy o profilaktyce i chorobach istniejących w powojennych latach; • zauważa szkodliwość używek i ich negatywny wpływ na sferę społeczną i polityczną społeczeństw bloku wschodniego;
Religia	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie;
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie własną niepełnosprawność i ograniczenia z niej wynikające; • doskonali umiejętność wyboru odzieży i ubierania się

	<p>adekwatnego do sytuacji, pogody;</p> <ul style="list-style-type: none"> • akceptuje zmiany i ma szacunek dla własnego ciała; • doskonalą umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć; • doskonalą umiejętności oceny własnych kompetencji; • doskonalą umiejętności dbania o zdrowy styl życia; • rozumie konieczność wykonywania badań profilaktycznych (badania okresowe, wizyty u stomatologa, urologa, ginekologa); • uczy się radzić sobie z problemem chorób i śmierci bliskich osób, przeżywać żałobę; • uczy się radzić sobie ze stresem; • uczy się być asertywnym;
--	--

Tabela 4. Relacje – kształtowanie postaw społecznych w poszczególnych typach szkół

Szkoła/przedmiot	Wymagania (cele) szczegółowe- uczeń
Szkoła podstawowa	
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; • identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; • bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę; • pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; • wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania;

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; • omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; • identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; • wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; • wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; • współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię; • motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze);
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z innymi • dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; • wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; • uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania); • przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji - kształtowania swojego wizerunku; • wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności

	wolontariuszy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; • doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje zasady savoir-vivre'u w różnych sytuacjach społecznych; • rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedane i pisane słowa; • kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; • bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie i nazywa relacje i więzi między członkami rodziny; • przestrzega zasad panujących w rodzinie; • przestrzega zasad panujących w klasie; • przestrzega norm współżycia w grupie; • uczy się współuczestnictwa i współpracy podczas zabawy i zajęć; • poznaje sąsiadów, znajomych rodziny i ich role społeczne; • poznaje i korzysta z miejsc użyteczności publicznej; • poznaje organizacje społeczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami; • przyswaja język i doskonalą rozwój mowy; • uczy się porozumiewania w formie dialogu; poznaje zasady prowadzenia rozmowy; • uczy się komunikowania z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC: gesty, mimika, zdjęcia, obrazy, znaki przestrzenno-dotykowe, symbole, pismo, urządzenia i oprogramowanie wspomagające komunikację (dla uczniów niekomunikujących się werbalnie lub ze znacznymi ograniczeniami w tym zakresie); • bierze udział w wydarzeniach klasowych i szkolnych, także z zastosowaniem urządzeń głosowych – prostych

	<p>komunikatorów, urządzeń wysokiej technologii;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczy się i doskonali wyrażanie własnego zdania; • uczy się stosowania form grzecznościowych i komplementów w życiu codziennym; • uczy się wyjaśniania swojego zachowania i mówienia o planach;
Szkoła branżowa I stopnia	
Podstawy przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; podejmuje decyzje i ocenia ich skutki, zarówno pozytywne, jak i negatywne; • charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania; • stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, na czym polega wierność, zaufanie i dialog w relacjach międzyludzkich; • wskazuje różnice i podobieństwa między przyjaźnią, zakochaniem, miłością; rozumie znaczenie miłości w życiu człowieka; • rozumie, że lepsze zrozumienie siebie powoduje lepsze zrozumienie innych; • zna i rozumie podłoża konfliktów w rodzinie i określa ich przyczyny; wskazuje sposoby rozwiązywania konfliktów; • posługuje się różnymi formami komunikowania się; • odczytuje i interpretuje komunikaty; • rozumie znaczenie mowy ciała w kontaktach interpersonalnych; potrafi lepiej zrozumieć siebie i drugiego człowieka; • rozumie znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości i budowaniu emocjonalnych więzi;;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich;
Historia i teraźniejszość	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako „istotę społeczną” , charakteryzuje odgrywane przez niego role społeczne oraz znaczenie życia społecznego dla jego rozwoju, • wyjaśnia, w jaki sposób rozwijana w nowożytności koncepcja „umowy społecznej” różni się od tradycyjnego pojmowania naturalności więzi społecznych; • wyróżnia podstawowe sposoby realizacji społecznego bytu człowieka: rodzinę, naród, państwo i związki państw;

	<p>przedstawia specyfikę każdego z nich i ich komplementarność;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie główne zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa, potrzebne do uzyskania orientacji w przemianach w życiu narodów i państw oraz genezie i naturze wielkich problemów współczesnego świata; • porządkowanie wybranych faktów w obrębie zjawisk i procesów historycznych. • sytuowanie faktów, zjawisk i procesów historycznych w czasie. • wskazywanie przejawów zmian i kontynuacji w różnych wymiarach dziejów. • określanie tempa zmian w wybranych zjawiskach i procesach historycznych. • sytuowanie faktów, zjawisk i procesów historycznych w przestrzeni. • wskazywanie i wyjaśnianie związków przyczynowo-skutkowych. • interesuje się życiem zbiorowym oraz wyraża gotowość do osobistego podejmowania zadań społecznych i zaangażowania obywatelskiego w duchu patriotyzmu jako mądrej miłości ojczyzny ukształtowanej w tradycji Rzeczypospolitej;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie i konieczność ochrony przyrody; prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych; opisuje postawę i zachowanie człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody.
<p>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętność nawiązywania relacji z innymi ludźmi; • uczy się nawiązywania właściwych relacji z płcią przeciwną: koleżeństwo, przyjaźń, zakochanie, związek; • rozumie sytuację małżeństwa, w którym występuje niepełnosprawność; • poznaje zasady sprawowania opieki nad dzieckiem; rozumie, co oznacza odpowiedzialne rodzicielstwo; • doskonali umiejętność aktywnego udziału w życiu rodziny; • rozumie konieczność budowania wokół siebie kręgu wsparcia – grupy przyjaznych osób (sąsiedzi, dalsza rodzina, rówieśnicy, znajomi, rodzina itd.); • doskonali umiejętność współpracy z innymi osobami; • rozumie sytuacje utrzymania bliskości lub dystansu

	<p>w relacjach z innymi; – doskonali umiejętność pomagania sobie i innym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczy się prowadzenia życia towarzyskiego;
--	---

Tabela 5. Kultura – wartości, normy i wzory zachowań w poszczególnych typach szkół

Szkoła/przedmiot	Wymagania (cele) szczegółowe- uczeń
Szkoła podstawowa	
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> • kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym; • rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; • kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; • rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; • rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; • rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; • rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej; • kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; • jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnego prezentacji wyników swojej pracy;
Historia	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;
Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu;

	<ul style="list-style-type: none"> • zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; • zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; • angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; • uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; • stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
Plastyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); • zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; • podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego; • wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; • uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym

	<p>zjawiskom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
Geografia	<ul style="list-style-type: none"> • łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; • przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania; • rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; • ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej); • kształtuje pozytywne – emocjonalne i duchowe – więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; • rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno- -kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; • przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; • postępuje etycznie w pracy z informacjami;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;

Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w świętach i tradycjach rodzinnych; • przestrzega kultury życia codziennego; • uczy się korzystania z ośrodków i instytucji kultury; • uczy się właściwego zachowania w różnych miejscach i sytuacjach (teatr, kino, muzeum, wystawy, koncerty itp.); • uczy się udziału w różnych formach twórczości (formy parateatralne, muzykowanie, zajęcia plastyczne, imprezy itp.); • rozumie przynależność do kraju, regionu, narodu; • poznaje region, tradycje, obyczaje; • bierze udział w lokalnych świętach i uroczystościach;
Szkoła branżowa I stopnia	
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek języka z wartościami oraz to, że stanowi on źródło poznania wartości (takich jak dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja); • dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • znajduje i wykorzystuje informacje na temat sposobu, w jaki prawo reguluje życie obywateli; • wyraża własne zdanie w wybranych sprawach na różnych forach publicznych i uzasadnia je; • jest otwarty na odmienne poglądy; • gromadzi i wykorzystuje informacje potrzebne do zaplanowania dalszej nauki i kariery zawodowej;
Historia i teraźniejszość	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie krytycznej postawy wobec różnych interpretacji historii; • rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, harmonii praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot oraz sprawiedliwych praw i roztropnej polityki; • przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych; • charakteryzuje państwo jako zorganizowane społeczeństwo (res publica) i wyjaśnia, jakie są podstawowe zadania

	<p>państwa wobec jego obywateli oraz obowiązki obywateli względem ich państwa;</p>
Geografia	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje różne źródła informacji do analizy i prezentowania współczesnych problemów przyrodniczych, gospodarczych, społecznych, kulturowych i politycznych. • formułuje i weryfikuje hipotezy dotyczące problemów współczesnego świata. • rozumie relacje człowiek – przyroda – społeczeństwo w skali globalnej i regionalnej.
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, czym jest niepełnosprawność, starość, choroby, umieranie i śmierć, w tym w aspekcie życia rodzinnego; • ma świadomość własnej tożsamości; • rozumie potrzebę poznania siebie i kształtowania obrazu własnej osoby; rozumie potrzebę poznania swojego partnera; • wyraża szacunek dla siebie i innych; • jest tolerancyjny wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych; • określa wartości i pojęcia związane z płciowością człowieka: męskość, kobiecość, miłość, rodzina, rodzicielstwo;
Religia/ etyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych; • zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady; • wyjaśnia, czym jest sumienie i jaką pełni rolę w życiu człowieka; • wyjaśnia ideę rozwoju moralnego i podaje przykłady działań egoistycznych, konformistycznych, altruistycznych; • wyjaśnia, na czym polega autonomia człowieka, podaje przykłady działań i postaw autonomicznych i nieautonomicznych; • wyjaśnia, na czym polega interioryzacja wartości i norm moralnych; • objaśnia, czym jest sens życia, uczciwość, roztropność, umiarkowanie, męstwo, honor, prywatność, asertywność, prawdomówność; • dba o przedmioty będące jego prywatną własnością, własnością innych oraz będące własnością publiczną; • potrafi podzielić się z innymi tym, co jest jego własnością; • dostrzega i wyjaśnia związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; wyjaśnia znaczenie pracy zarobkowej;

Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
	<ul style="list-style-type: none"> • odkrywa siebie jako osobę dorosłą; • kształtuje świadomość własnej tożsamości; • uczy się elementów kultury osobistej – wygląd zewnętrzny, higiena osobista, odpowiednie zachowanie się w różnych sytuacjach; • rozumie rolę ucznia jako osoby dorosłej w szkole przysposabiającej do pracy; • rozwija swoje zainteresowania; • uczy się odróżniania marzeń realnych od nierealnych; • dalej poznaje własny region, kulturę, tradycje regionalne, organizacje i instytucje działające na danym terenie; • rozumie ważne wydarzenia w rodzinie, miejscu zamieszkania, kraju, uczestniczy w tych wydarzeniach; • uczy się utożsamiania z własnym krajem; • uczy się określania planów na przyszłość; • doskonali umiejętność organizowania sobie czasu wolnego; • doskonali umiejętność poprawnego zachowania się w miejscach publicznych; • doskonali umiejętność dokonywania wyborów w różnych sytuacjach życiowych; • stosuje się do zasad savoir-vivre'u (odpowiednie zachowanie w różnych sytuacjach, postawy wobec innych osób); • rozpoznaje i nazywa własne potrzeby i oczekiwania w odniesieniu do pracy; uczy się wskazywania swoich mocnych i słabych stron w sytuacji pracy; • uczy się określania swoich preferencji (zainteresowań) i predyspozycji zawodowych, doskonali umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej; • poznaje znaczenie pracy w życiu człowieka;

Tabela 6. Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych) w poszczególnych typach szkół

Szkoła/przedmiot	Wymagania (cele) szczegółowe - uczeń
	Szkoła podstawowa

Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; • przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie; • posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; • uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; • wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich; • stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; • ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; • omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; • wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; • wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im; • wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach; • przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować; • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; • przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy

	<p>innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami;</p>
<p>Edukacja dla bezpieczeństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka); • wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych; • wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołanych przez człowieka); • wymienia przykłady zagrożeń środowiskowych, w tym zna zasady postępowania w razie pożaru, wypadku komunikacyjnego, zagrożenia powodzią, intensywnej śnieżycy, uwolnienia niebezpiecznych środków chemicznych, zdarzenia terrorystycznego. • rozumie znaczenie podejmowania działań z zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadka zdarzenia oraz przedstawia jego rolę; • zna zasady bezpiecznego postępowania w miejscu zdarzenia, w tym: <ul style="list-style-type: none"> a) unikania narażania własnego zdrowia, b) oceniania własnych możliwości, c) rozpoznawania potencjalnych źródeł zagrożenia w kontakcie z uszkodzonym, d) wskazywania sposobu zabezpieczenia się przed zakażeniem w kontakcie z krwią i płynami ustrojowymi, stosowania uniwersalnych środków ochrony osobistej; • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, wodnym, w przestrzeniach podziemnych, w lasach; • wie, jak prawidłowo wezwać pomoc: <ul style="list-style-type: none"> a) wymienia nazwy służb ratunkowych i podaje ich numery alarmowe, b) wskazuje, kiedy wezwać pomoc i w jaki sposób przekazać informacje o zdarzeniu; • zna wyposażenie apteczki pierwszej pomocy: wymienia przedmioty, które powinny znaleźć się w apteczce domowej, samochodowej, przygotowanej na wyprawę turystyczną; • zna podstawy orientowania się w terenie, w tym potrafi wskazywać kierunki stron świata za pomocą np. kompasu, busoli, GPS oraz orientować się w terenie za pomocą

	<p>charakterystycznych przedmiotów terenowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna istotę cyberbezpieczeństwa; • zna zasady bezpiecznego i efektywnego posługiwania się bronią strzelecką;
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego; • analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z Internetu, dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany.
Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> • uczy się dostrzegania czynników i sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu (w tym także zagrożeń ze strony innych osób, używania alkoholu, środków odurzających); • uczy się i doskonali umiejętności zachowania się w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych (dotyczących siebie i innych); • poznaje odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi (Straż Pożarna, Policja, Wojsko Polskie, Straż Miejska, pracownicy ochrony); • poznaje i korzysta z ważnych numerów alarmowych; • uczy się zachowania bliskości i dystansu w relacjach z innymi ludźmi; • uczy się prawidłowego zachowywania się w środkach komunikacji; • poznaje nietypowe i nagłe sytuacje, które mogą się zdarzyć w domu, szkole, na ulicy, w innych miejscach; • uczy się przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas posługiwania się różnymi urządzeniami w domu i w szkole; • uczy się rozpoznawania i rozumienia znaków drogowych, symboli, oznaczeń w różnych miejscach itp.
Szkoła branżowa I stopnia	
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje prawne aspekty codziennych problemów życiowych i szuka ich rozwiązania;

	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przestępstwa, których ofiarą najczęściej padają młodzi ludzie; wie, jak można próbować ich uniknąć, i przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w sytuacji zagrożenia; • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie przestępstwa (środki wychowawcze i poprawcze); • przedstawia przepisy prawne dotyczące sprzedaży i konsumpcji alkoholu, papierosów i narkotyków i wskazuje na konsekwencje ich łamania.
Historia i teraźniejszość	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne; • wyjaśnia podstawy i treść praw człowieka oraz ich związek z dziedzictwem cywilizacji zachodniej (inspiracje płynące z chrześcijaństwa oraz z nauki o prawie naturalnym sięgającej czasów grecko-rzymskich); • przedstawia zasady ogólne i katalog praw człowieka wynikające z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; • rozumie znaczenie roztropności, społecznej komunikacji, sporu, dialogu, kompromisu, solidarności i pokoju społecznego;
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje wyzwania dla bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego, kategoryzuje je, przypisuje im właściwe znaczenie w kontekście bezpieczeństwa lokalnego i bezpieczeństwa całego państwa; • rozróżnia zagrożenia czasu pokoju i czasu wojny; • wyjaśnia znaczenie cyberprzemocy, zna procedury postępowania w przypadku jej wystąpienia, wskazuje niewłaściwe zachowania dotyczące cyberprzemocy i wie, jaka powinna być na nie właściwa reakcja; • wyjaśnia znaczenie cyberzagrożeń w wymiarze cywilnym i potrafi je rozpoznać oraz zna procedury postępowania w przypadku ich wystąpienia, • opisuje obowiązki pieszego i kierowcy w zakresie zachowania się na drodze w momencie przejazdu karetki pogotowia lub innego pojazdu z włączonymi sygnałami uprzywilejowania;

	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zagrożenia i ich źródła; zna zasady postępowania podczas pożaru, wypadku komunikacyjnego, w czasie zagrożenia powodzią, w przypadku katastrofy budowlanej, wycieku gazu z instalacji w budynku mieszkalnym, odnalezienia niewypału lub niewybuchu, zagrożenia lawiną, intensywnej śnieżycy; • przedstawia typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi, pożaru lub innych klęsk żywiołowych; • charakteryzuje zagrożenia pożarowe w domu, w szkole i w najbliższej okolicy; wymienia rodzaje i zasady użycia podręcznego sprzętu gaśniczego oraz potrafi dobrać odpowiedni rodzaj środka gaśniczego w zależności od rodzaju pożaru (np. płonąca patelnia, komputer); • wymienia sposoby zabezpieczenia żywności i wody przed skażeniami; • definiuje i rozpoznaje rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych; • charakteryzuje zasady zachowania się ludności oraz zna miejsca ukrycia się po ogłoszeniu poszczególnych alarmów; • wskazuje drogi ewakuacji w szkole; • potrafi zainstalować w telefonie komórkowym dostępny w miejscu swojego zamieszkania system ostrzegania o lokalnych zagrożeniach. • podaje definicję, wymienia cele i zadania pierwszej pomocy; wymienia działania wchodzące w zakres pierwszej pomocy; • rozumie znaczenie podejmowania działań z zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadka zdarzenia oraz przedstawia jego rolę; • zna zasady bezpiecznego postępowania w miejscu zdarzenia, w tym: <ul style="list-style-type: none"> a) unikania narażania własnego zdrowia, b) oceniania własnych możliwości, c) rozpoznawania potencjalnych źródeł zagrożenia w kontakcie z poszkodowanym, d) wskazywania sposobu zabezpieczenia się przed zakażeniem w kontakcie z krwią i płynami ustrojowymi, stosowania uniwersalnych środków ochrony osobistej; • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, wodnym, w przestrzeniach podziemnych, w lasach; • wie, jak prawidłowo wezwać pomoc:
--	---

	<p>a) wymienia nazwy służb ratunkowych i podaje ich numery alarmowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, kiedy wezwać pomoc i w jaki sposób przekazać informacje o zdarzeniu; • podaje przykład aplikacji na telefon komórkowy wspierającej udzielanie pierwszej pomocy; • zna wyposażenie apteczki pierwszej pomocy; wymienia przedmioty, które powinny znaleźć się w apteczce np. domowej, samochodowej; • rozumie, na czym polega udzielenie pierwszej pomocy w zatruciach: <ul style="list-style-type: none"> a) omawia zatrucie tlenkiem węgla (czadem), lekami lub środkami odurzającymi; wymienia ich objawy, b) opisuje zasady bezpieczeństwa w pomieszczeniach skażonych tlenkiem węgla, gazami toksycznymi, • zna zasady zachowania się w sytuacji zagrożenia (zasada „uciekaj, schowaj się, walcz”). • zna ograniczenia organizmu ludzkiego związane z brakiem snu, wody i pożywienia oraz wpływem czynników atmosferycznych na możliwości przetrwania; • potrafi wyjaśnić zjawisko paniki oraz omawia sposoby jej przeciwdziałania; • zna zasady identyfikacji podstawowych zagrożeń cyberbezpieczeństwa; • zna zasady składania i rozkładania broni; • potrafi wykonać strzelanie z wykorzystaniem broni kulowej, pneumatycznej, replik broni strzeleckiej (ASG), strzelnic wirtualnych albo laserowych.
Podstawy przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach, i ocenia skutki własnych działań;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, na czym polegają zagrożenia życia społecznego: alkoholizm, narkomania, agresja, sekty, pornografia; • rozumie zasady przeciwstawiania się wszelkim manipulacjom • niebezpieczeństwom ze strony otoczenia; • potrafi być krytyczny wobec treści szkodliwych dla młodzieży; • wyjaśnia, na czym polega przemoc i przestępstwa seksualne; wskazuje możliwości zapobiegania im oraz sposoby obrony;

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, gdzie szukać informacji o ośrodkach pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej; rozumie ich znaczenie; • zna sposoby szukania pomocy w sytuacjach trudnych;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z podstawowych usług w sieci komputerowej, lokalnej i rozległej, związanych z dostępem do informacji, wymianą informacji i komunikacją, przestrzega przy tym zasad etykiety i norm prawnych, dotyczących bezpiecznego korzystania i ochrony informacji oraz danych w komputerach w sieciach komputerowych; • omawia normy prawne odnoszące się do stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, dotyczące m.in. rozpowszechniania programów komputerowych, przestępczości komputerowej, poufności, bezpieczeństwa i ochrony danych oraz informacji w komputerze i w sieciach komputerowych;
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalą umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych; • uczy się odróżniania fikcji od rzeczywistości – świat kina, teatru, literatury, gier komputerowych; • poznaje prawa, w tym uprawnienia osób z niepełnosprawnościami do korzystania z systemu wsparcia społecznego; • poznaje obowiązki wobec prawa; • doskonalą umiejętność radzenia sobie w sytuacjach groźnych i trudnych; • poznaje zasady bezpieczeństwa w kontaktach z innymi ludźmi, nawiązywanych za pomocą Internetu i innych nowych technologii; • uczy się orientacji w przestrzeni bliższego i dalszego środowiska; – rozwija i doskonalą umiejętność korzystania z transportu publicznego; • uczy się samodzielności w mieszkaniu treningowym;

Opracowano na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy (www.dziennikustaw.gov.pl).

B. Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji podczas godzin do dyspozycji wychowawcy w klasach.

W dalszej części niniejszego programu prezentujemy treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji podczas godzin będących w dyspozycji wychowawcy, z podziałem na etapy edukacyjne, klasy i typy szkół. Materiał uwzględnia prawidłowości rozwoju oraz specyfikę zmian zachodzących w danym okresie życia. Realizując prezentowane poniżej treści wychowawczo-profilaktyczne, nauczyciele powinni wspierać rozwój dzieci i młodzieży m.in. przez poznawanie ich zasobów, a także wzmocnienie potencjału rozwojowego (załącznik nr 1 tabele - Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji podczas godzin do dyspozycji wychowawcy w klasach I-III, IV-VIII, SB I stopnia) – źródło: Program wychowawczo - profilaktyczny szkoły i placówki oświatowej - materiały szkoleniowe dla nauczycieli i doradców metodycznych - ORE, MEN.

V. Ocena stopnia realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego

Ocena stopnia realizacji programu polega na systematycznym gromadzeniu informacji na temat prowadzonych działań, w celu ich modyfikacji i podnoszenia skuteczności programu wychowawczo-profilaktycznego. Ocena przeprowadzana będzie poprzez:

1. Obserwację zachowań uczniów i zachodzących w tym zakresie zmian.
2. Analizę dokumentacji.
3. Przeprowadzanie ankiet, kwestionariuszy wśród uczniów, rodziców i nauczycieli.
4. Rozmowy z rodzicami.
5. Wymianę spostrzeżeń w zespołach wychowawców i nauczycieli.

Ocena stopnia realizacji programu przeprowadzana będzie w każdym roku szkolnym przez Zespół Wychowawczy. Zadaniem Zespołu jest opracowanie planu, organizacja badań oraz opracowanie wyników.

Violetta Suchomska
Marzena Krajewska
Hanna Chmurzyńska
Katarzyna Cieślik

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny został uchwalony przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Świeciu w dniu 19.09.2022r.